

ПИСЬМОВІ РОБОТИ З ЛІТЕРАТУРИ

ПЛАН

1. Завдання шкільних письмових робіт. Письмові роботи допоміжного характеру.
2. Роботи, що мають самотійне значення.
3. Твір як особливий вид письмових робіт.
 - 3.1 Класифікація шкільних творів.
 - 3.2 Система роботи над твором.

Мета шкільних письмових робіт - сприяти оволодінню учнями навичками письмового мовлення у всіх відношеннях: вміння правильно побудувати фразу, грамотно записати її, передати зміст прочитаного твору зв'язно і послідовно, самостійно побудувати свій твір, який вірно відображає почуття і думки, або викласти у письмовій формі матеріал своїх спостережень.

ПИСЬМОВІ РОБОТИ МОЖНА РОЗДІЛИТИ НА ДВІ ГРУПИ:

- ⦿ плани прості та складні;
- ⦿ цитування (підбір цитат за завданням);
- ⦿ письмові відповіді на запитання;
- ⦿ тези;
- ⦿ конспекти
- ⦿ перекази;
- ⦿ подібні оповідання;
- ⦿ твори

письмові роботи
допоміжного характеру

роботи, що мають
самостійне значення

ПИСЬМОВІ РОБОТИ ДОПОМІЖНОГО ХАРАКТЕРУ

Вимоги до запитань:

1. Повинні бути сформульовані точно, ясно стисло та доступно.
2. Кращою перевіркою доцільності запитань є відповідь, яку сам вчитель дає на них, готуючись до уроку.
3. Не слід ставити запитання так, щоб на них можна було відповісти одним словом (Як зобразив? Яке значення?).
4. Запитання повинні бути послідовними, логічно пов'язані.
5. Небажано ставити запитання, що підказують відповідь.
6. Не можна вимагати від учнів визначення поняття (Що таке праця?)
7. Відповіді повинні бути вичерпними.

ТЕЗИ

Тези містять короткий зміст основних положень статті, дають коротку відповідь на запитання плану (план - назва окремих частин статті). Тези - центральні думки, біля яких розташовуються окремі частини цілої статті. Тези бувають прості та складні.

Характерними ознакам тез є (Thesis (грецьк.) -положення, постанова, твердження) є завершеність , визначеність судження

Хід роботи: 1. Читається вся стаття (орієнтовне читання. 2. Повторне читання з поділом на частині (як при складанні плану) і в межах кожної підкреслюються або виписуються фрази, що містять основні думки. 3. З цих фраз складається стисла теза - відповідь на пункт плану.

Робота над тезами - не самоціль. Вони складаються:
для засвоєння складної статті;
для закріплення та запису прочитаного (при підборі матеріалу);
при обмірковуванні та створенні свого твору чи доповіді;
для складання резюме свого повідомлення.

КОНСПЕКТ

КОНСПЕКТ МОЖЕ БУТИ ТЕКСТУАЛЬНИМ ТА ВІЛЬНИМ

До складання текстуального конспекту звертаються при вивченні однієї або кількох невеликих статей Конспекти складають с метою знайти та записати із кожної статті найсуттєвіше. Техніка складання не складна. Прочитується стаття, ділиться на частини у відповідності до плану, в кожній частині виділяються (підкреслюються) фрази, що містять основні думки. Після цього прочитується тільки підкреслене, для логічної і стилістичної зв'язки додаються потрібні фрази. Таким шляхом створюється “Екстракт” змісту статті - текст, конспект. Не завжди можливо складання текстуального конспекту.

Інколи автор статті розвиває думку у довгому ланцюжку фраз з цитатами, таблицями тощо, що ілюструє основні положення, яке не вкладається в коротке формулювання і лише пронизує всі ці дані. Тоді звертаються до вільного конспекту, до стислого зв'язного викладання тексту. Це вимагає великого рівня володіння мовою.

Конспект відрізняється від тез зв'язністю змісту меншою стислістю, тому що у нему є текст, що пов'язує окремі положення

РОБОТИ, ЩО МАЮТЬ САМОСТІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКАЗ

Перед учнями в процесі роботи над переказом ставляться завдання:

- ✓ зрозуміти та засвоїти зміст прочитаного, прослуханого або побаченого оповідання, епізоду чи опису;
- ✓ послідовно, зв'язно і правильно викласти зрозумілий зміст;
- ✓ зуміти безпомилково у відношенні орфографії та пунктуації записати запропонований текст.

Хід роботи: перше читання - орієнтовне. Сформувані загальне уявлення про зміст; друге читання висуває перед учнями мету виявити послідовність подій або опису, що читає вчитель; його увага спрямована на план, розташування частин; він повинен запам'ятати, як починається, як йде розвиток дії, як завершується оповідання; написання переказу/

Види переказів: 1. Близький до тексту. 2. Зі зміною форми: поширення тексту; розгорнуті перекази-характеристики. 3. Зі зміною особи. 4. Вибірковий. 5. Стислий.

При перевірці переказу враховується: вірне викладення тексту, вірно складений план, мова та стиль переказу (вірне використання слів та виразів, побудова речень, вірне користування прямою та непрямою мовою, багатство мови, збереження образності, використання синонімів тощо), кількість і характер помилок.

ПОДІБНІ ОПОВІДАННЯ

Цей вид стоїть на межі між твором та переказом

У подібному оповіданні тема, композиція, словник повинні бути взяти із зразка.

Н.: “Записки ружейного охотника” Аксакова. Попередньо були прочитані та розібрані описи Аксакова “Лебідь” “Голуб” та ін. Один з них переказується усно, близько до зразка. Після цього учні пишуть опис тварини відповідно до зразка.

Аксаков. Голубь.

Голубь с незапамятных времен служит эмблемой(знаком) чистоты, кротости и любви, - и не напрасно: все эти три качества принадлежат ему по преимуществу. Любовь голубя к голубке и общая их нежность к детям признаны всем народом и засвидетельствованы его песнями и поговорками. Слова ласки и сожаления, голубчик и голубушка, постоянно слышны в речах простого народа. Хотят ли сказать, как ладно живет муж с женой, как согласны брат с сестрою, как дружны между собой приятели и приятельницы, и непременно скажут; «они живут, как голубь с голубкой, не наглядятся друг на друга». Желая выразить чье-нибудь простодушие или доброту, говорят: « у него голубиная душа». Сострадая чужой беде, всякая крестьянка скажет: «Ох, моя голубушка, натерпелась она горя». Самая наружность голубя выражает его качество: как соразмерны все части его тела! Какая круглота, мягкость в очертаниях его фигуры! Во всех движениях нет ничего порывистого, резкого, все так кротко, спокойно, грациозно. Народ глубоко чувствует нравственные качества голубей и питает к ним особую любовь.

Робота учня.

Кошка.

Все знают кошку как домашнее животное. Она имеется почти во всех домах. Ее мягкий пушистый мех, усатая мордочка, стройная фигурка приятны глазу. У нее легкая вкрадчивая походка. Когда сердится, то машет пушистым хвостом. Когда она голодна, то мяукание ее особенно громко, но когда сыта, в тепле и ее гладишь, то можно услышать ее усыпляющее мурлыканье. Кошка очень лукава и изменчива, не имеет такой привязанности к человеку, как собака. Она быстро забывает сделанное ей добро и охотно идет как к своим, так и к чужим. Ластится она ко всякому, кто ей дает что-либо или погладит. Днем она обыкновенно вертится около хозяйки, готовящей обед, выпрашивая что-нибудь. Получив же, или слоняется из угла в угол, или дремлет на солнышке. По этому поводу есть пословица: «Отчего кот гладок: поест, да и на бок». Ночью кошка ловит мышей, осторожно подкрадываясь. Потому иногда говорят: «Крадется как кошка». Пользу она приносит, ловя мышей. Вред же заключается в том, что она разоряет птичьи гнезда, поедая птенцов, и иногда (за что особенно хозяйки не любят ее) залезает в кладовые.

ТВІР.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТВОРІВ

За жанром	За джерелом	За метою	Інші
Літ. жанри малої форми (спогади, оповідання, есе, вірші, інсценування, байки, казки. Публіцистичні жанри (повідомлення, відгук, рецензія, нарис). Наукові жанри (анотація, реферат, стаття, літ. огляд)	На основі особистих спостережень. На літературну тему. За творами інших видів мистецтв	Навчальні. Контрольні	Домашні. Класні.

РОБОТА НАД ТВОРОМ.

- Тема. Повинна відповідати таким умовам: мати ідейну, виховну, навчальну цінність; бути доступною, ясною, чіткою, цікавою; бути частиною системи роботи з розвитку зв'язного мовлення.
- Вступна і заключна частина повинні займати від $1/6$ до $1/3$ всього обсягу твору.
- Основна частина.

ПОРЯДОК РОБОТИ НАД ТВОРОМ (ПАМ'ЯТКА)

- ◉ Насамперед виберіть та обміркуйте тему твору;
- ◉ Визначте основну думку, яку ви будете розвивати та обґрунтовувати;
- ◉ Згадайте і відберіть матеріал, який, на вашу думку, знадобиться для підтвердження цієї думки;
- ◉ У відібраному матеріалі визначте головне;
- ◉ Складіть початковий (чорновий) варіант плану;
- ◉ Підберіть приклади, факти, цитати, що підтверджують ваші думки;
- ◉ Працюйте над чернеткою твору за планом;
- ◉ Закінчивши твір (його чернетку), прочитайте написане, перевірте зміст, послідовність викладення, грамотність;
- ◉ Перевірте, як співвідносяться твір і план, откоректуйте їх, приведіть у відповідність;
- ◉ Перепишіть роботу на чистовик;
- ◉ Перевірте написане.

Оцінюючи твір треба враховувати:
відповідність тексту темі та повноту
розкриття теми; фактичну точність,
цілеспрямованість, аргументацію,
самостійність думок; вміння
використовувати текст художнього твору і
глибину його розуміння; використання
критичної літератури; загальний і
літературний кругозір; композицію роботи
(логічну послідовність, перехід від однієї
думки до іншої, співвідношення частин);
стиль твору, грамотність.

НАЙБІЛЬШ ХАРАКТЕРНИМИ НЕДОЛІКАМИ Є:

- ⦿ відсутність головної її думки;
- ⦿ невміння аргументувати основні положення роботи;
- ⦿ помилки в композиції;
- ⦿ невміння повно розкрити тему, відхід від неї, зміна однієї теми іншою
- ⦿ помилки: фактичні. Логічні (композиція), мовні (невиправданий відбір слів, примітивізм, повтор тощо), граматичні (порушення зв'язків між словами), орфографічні, пунктуаційні.